

Magyar vagyok.

Magyar vagyok! Nem vak szerencse
Tón engemet magyarrá.
Nem érdek hitvány gerjedelme
S nem önkény tevé azzá.
A szellem szent hatalma az,
Mely elborított lángival:
Magyar vagyok, mivel szabad,
Szabad, tehát magyar.

Magyar vagyok. Magasra törnék!
De elfog olykor méla bánat,
Ha olvasom az Isten könyvét,
Történetét hazámnak.
Fénynapjainkra gyász omol
S az egész nép egy sirba hal:
Nem csoda, ha olyan komoly
És bús lett a magyar.

Magyar vagyok. Nincs e világon
Ennél szebb és dicsőbb név.
Testvéreim közt feltalálom
Minden nagy eszme hőjét.
Engem sem rémit semmi vész,
Várjon halál, vagy diadal:
Lelkem egész, szívem merész;
Merész, mivel magyar.

Magyar vagyok. Népem jövőjét
Dicső nagy színbe látom.
Proféták nem hiába szöttek,
Beteljesül az álom!
Miért a hősök lelke vív,
Eljő, eljő a diadal:
Mert csupa lélek, csupa szív,
Csupa láng a magyar.

Magyar vagyok. A mi szívemben,
Tüstént az ajkamon van.
Nem érez senki sem hivebben
S nem szól világosabban,
Mert egy vagyok és mindig az,
Tettem, szavam lelkekre vall:
Magyar vagyok, tehát igaz;
Igaz, mivel magyar.

Magyar vagyok. Kedvem csapongó
És gyors, miként a villám.
Majd mint a felhő, oly borongó,
Majd mint pacsirta vidám.
Szívem az érzéstől repes,
Tűz ajkamon a szó, a dal —
S úgy vágat a vér, oly heves,
Heves, mivel magyar!

Magyar vagyok. A sors kegyelme
Névleg tesz csak magyarrá.
A szabadságnak szent szerelme
Avatott engem azzá.
A szellem csodás lángja az,
Mely fölragadott szárnyival:
Magyar vagyok, tehát szabad,
Szabad, mivel magyar!

Komjáthy Jenő.

Közli: KOZOCSA SÁNDOR.

EGY CSOKONAI-VERS ISMERETLEN VÁLTOZATA.

A Széchenyi-könyvtár levéltárában található Aranka-levelek nagyrészt Erdély lelkes irodalomszervezőjének gróf Fekete Jánossal folytatott levelezéséből állanak. Ezek között a levelek között találtam meg Csokonai egyik eddig is ismert versének (*Verses levél Vályi Klárához*) eddig ismeretlen változatát. Az irodalmi vonatkozásokban gazdag Aranka-levél Marosvásárhelyt 1799 július 6-án íródott gróf Fekete Jánoshoz. E levél barátságuk elmélyedését jelzi. Aranka Fekete felszólítására összetegeződik vele, majd Fekete műveit bírálja és a kor magyar lírájára tesz megjegyzéseket. Végül kiemeli Csokonait a többi lírikus közül, mint aki egyedül érdemli meg a «lantos» elnevezést. Állítása bizonyítására mellékeli levelében Csokonai versét. Gulyás—Hársányi megjegyzése szerint a verses levelet, amelyet Toldy 115. sz. a. vett fel, de elveszettnek tartott, először Vályi Klára adta ki 1807-ben Vácon megjelent *Magyar Tempe* c. verses kötetében a 107. lapon, majd

Beöthy Zsolt közölte a Fővárosi Lapok 1876-iki évf. 1395. lapján. Harmadszor a Gulyás—Hársányi-kiadásban jelent meg, a II. k. 139—140. lapján.

A vers eddig ismert alakjában 6 versszak, a most előkerült szöveg két versszakkal hosszabb. Az első két és az utolsó három versszak két szó eltéréssel megegyezik a két szövegben; az egyik: Hogy *bár* sorsod — igen nagy romlás a hagyományos szöveghez képest (*bal* sorsod, ez a helyes), a másik változás azonban értelmessé teszi az eddig értelmetlen szöveget: *Borit* setétes koszoru van a *Barát* setétes koszoru helyén. Lényegesebb változás, hogy a régebben ismert szövegnek a 3-ik versszaka helyett az Aranka-levélben a következő — betűhíven közölt — három versszak olvasható:

3. Mérget forral éleledre
Sok káján fő, sok furt agy:
Irigykedik jó Szívedre;
Nem csuda Poéta vagy.
4. Sok gyáva nyelv szól, szidalmaz
Gunyol és rád borsot }¹ halmaz
bosszut }
rosszat }
Szép elmédért így jutalmaz
Nem csuda Poéta vagy.
5. A nagy Világ a föbbeekkel
Fel se vesz és füstbe hagy,
S néz rád megvető szemekkel
Nem csuda: Poéta vagy.

A Csokonai-vers új változata, összehasonlítva a már ismert és a Harványi—Gulyás-kiadásban megjelent verssel, teljesebb formájában állítja elénk a nagy költő egyik legszebb versét, mely egyszersmind hitvallás a «poéta-sors» mellett.

JANCSÓ ELEMÉR.

TÓTH KÁLMÁN HÁROM ISMERETLEN SÍRVERSE.

Tóth Kálmánnak a kerepesi úti temetőben három ismeretlen sírverse olvasható; összegyűjtött munkáiban nem fordulnak elő. Az egyik mint vers egészen jelentéktelen, ez Koller Ignác pesti vaskereskedő síremlékén olvasható, aki 1854-ben halt meg. Koller Ignác leányát Degré Alajos (1820—1896) a kitünő író vette feleségül s apósa halála után ő kérte fel írótságát, Tóth Kálmánt a sírvers megírására.

A másik kettő költői szempontból is értékesebb, tárgyi szempontból is érdekesebb, hitelességük kétségkívül megállapítható az egykorú lapok szerény tudósításai alapján. Az egyik sírverset Reviczky Szevérnek, a fiatalon, párhaj áldozataként elhalt nagyreményű frónak, a Pesti Napló belső munkatársának sírkövére írta Tóth Kálmán 1865-ben:

Mindent, mi szent volt, forrón szeretet:
Hazát, barátságot, becsületet.
Szerette mindezt túllángolva hön:
S ez egyikének áldozatja lön.

¹ E szó rosszul olvasható.